

การศึกษาเปรียบเทียบการบริการทางด้านการแพทย์และเภสัชกรรม
ของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

นางประภาพัฏกร ศิลปโชติ

001546

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาเภสัชกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2521

I 16342367

Comparative Studies of Medical and Pharmaceutical Services
of University Hospitals in Thailand

Mrs. Prapapuck Silapachoti

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Pharmacy

Department of Pharmacy

Graduate School

Chulalongkorn University

1978

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบการบริการทางด้านการแพทย์และเภสัชกรรม
 ของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
 โดย นางประภาพัทตร์ ศิลปโชติ
 แผนกวิชา เภสัชกรรม
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนาลินี นิโครชานนท์
 อาจารย์ทวี ชนตระกูล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุนาลินี นิโครชานนท์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

จิตสมาน กี่ศิริ
ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตสมาน กี่ศิริ)

ม.ล.ประนต ชุมแสง
กรรมการ
 (ศาสตราจารย์ ม.ล.ประนต ชุมแสง)

สุนาลินี นิโครชานนท์
กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนาลินี นิโครชานนท์)

กฤษณมิษ
กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าณี กฤษณมิษ)

ทวี ชนตระกูล
กรรมการ
 (อาจารย์ทวี ชนตระกูล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบการบริการทางด้านการแพทย์และเภสัชกรรม ของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
ชื่อนิสิต	นางประภาพัทตร์ ศิลปโชติ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนาลินี นิโครธานนท์ อาจารย์ทวี ชนตระกูล
แผนกวิชา	เภสัชกรรม
ปีการศึกษา	2520

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบการบริการทางด้านการแพทย์และเภสัชกรรมของโรงพยาบาล
สังกัดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มุ่งศึกษาเน้นหนักไปในทางการให้บริการแก่ผู้ป่วยนอกของ
โรงพยาบาลรามาริบัติและโรงพยาบาลศิริราช โดยมีดัชนีที่จะนำมาใช้วัดเปรียบเทียบการบริการ
ผู้ป่วยนอก 4 ประเภท คือ

1. จำนวนผู้ป่วยนอกที่มารับบริการทางด้านการแพทย์
2. จำนวนใบสั่งยา
3. จำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการแก่ผู้ป่วยนอก
4. ระยะเวลารอรับยาของผู้ป่วยนอก

ผลของการวิจัยพบว่า จำนวนผู้ป่วยนอกที่มารับบริการทางด้านการแพทย์ของโรงพยาบาล
รามาริบัติ และโรงพยาบาลศิริราช เฉลี่ยวันละประมาณ 1,200 คน และ 2,000 คน
ตามลำดับ ส่วนผู้ป่วยนอกที่มารับบริการด้านเภสัชกรรมของโรงพยาบาลรามาริบัติ คิดเป็น
ร้อยละ 62.21 ของผู้ป่วยนอกที่มารับบริการด้านการแพทย์ ส่วนของโรงพยาบาลศิริราช
คิดเป็นร้อยละ 91.30 ทั้งนี้เพราะการให้บริการทางด้านเภสัชกรรมของโรงพยาบาลศิริราช
มีการแยกหน่วยเป็นหน่วยย่อยหลายหน่วย ขณะที่โรงพยาบาลรามาริบัติมีหน่วยบริการเพียง
หน่วยเดียว และสถานที่คับแคบกว่ามาก

ในการให้บริการแก่ผู้ป่วยนอกของแผนกเภสัชกรรมโรงพยาบาลรามาริบัติ และ
 โรงพยาบาลศิริราชนั้น พบว่าในแต่ละวันช่วงเวลาที่มีผู้มารับบริการมากที่สุดก็คือ 9.30 -
 10.30 น. 10.30 - 11.30 น. และ 11.30 - 12.30 น. เพราะเป็นช่วง
 ที่มีอัตราการรับใบสั่งสูงที่สุด และระยะเวลารอรับยาของผู้ป่วยในช่วงที่มีอัตราการรับใบสั่ง
 สูงนี้ สำหรับโรงพยาบาลรามาริบัติ ช่วงเวลาที่รอนานที่สุด คือ 10.30 - 11.30 น.
 และ 11.30 - 12.30 น. เพราะใช้เวลารอรับยาถึง 40.2 นาที และ 50.6 นาที
 ตามลำดับ ส่วนของโรงพยาบาลศิริราช ช่วงเวลา 10.30 - 11.30 น. และ
 11.30 - 12.30 น. ใช้เวลาเพียง 10.4 นาที และ 14.6 นาที ตามลำดับ
 ทั้งนี้เพราะโรงพยาบาลศิริราชมีจำนวนเภสัชกรมากกว่า และปริมาณงานตัวเฉลี่ยต่อคน
 ในแต่ละช่วงเวลาจะน้อยกว่าของโรงพยาบาลรามาริบัติ ประกอบกับโรงพยาบาลศิริราช
 มีการแยกหน่วยจ่ายยาย่อยขึ้นตามภาควิชาต่าง ๆ ดังนั้น ระยะเวลารอรับยาของโรงพยาบาล
 ศิริราช จึงสั้นกว่าของโรงพยาบาลรามาริบัติในทุกช่วงเวลาของวัน

อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาความล่าช้าหรือระยะเวลารอรับยา และความแออัดของ
 ผู้ป่วยที่นิยมมาใช้บริการของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัย นั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การจัด
 ระบบการให้บริการสาธารณสุขของทั้งประเทศ การจัดระบบการให้บริการของโรงพยาบาล
 และของแผนกเภสัชกรรม ระดับการศึกษาของประชาชนที่มารับบริการ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้
 ต้องอาศัยความช่วยเหลือและการให้ความสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง เพื่อที่จะให้ได้บริการ
 ที่ดี และสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป

4

Outpatients coming for pharmaceutical services at Ramathibodi and Siriraj accounted for 62.2 and 91.3 per cent, respectively, of the total number of outpatients coming for medical services. This is because the pharmaceutical service department at Siriraj Hospital is subdivided into many small units capable of serving more outpatients than that at Ramathibodi which has only one division. In addition, Ramathibodi has a limited space as compared to Siriraj Hospital.

The services rendered to outpatients at both Ramathibodi and Siriraj Hospitals usually reach the daily peaks at 9.30 to 12.30 hours. While the number of prescriptions presented for filling is largest during 9.30 to 12.30 hours. This also implies that the waiting time for prescriptions filling is longest during 9.30 to 12.30 hours.

In the case of Ramathibodi, the longest waiting periods for prescriptions to be filled are 10.30 to 11.30 hours and 11.30 to 12.30 hours as it takes 40.2 minutes and 50.6 minutes respectively to wait in order to get the medicines whereas at Siriraj, it takes only 10.4 minutes and 14.6 minutes respectively. The cause for the difference in prescription filling time is that more pharmacists are available at Siriraj Hospital than those at Ramathibodi resulting in less work per capita at Siriraj. Furthermore, Siriraj Hospital has department subdivided the dispensing into many smaller sections according to the number of departments. Consequently, the waiting time for prescriptions to be filled at Siriraj is shorter

than at Ramathibodi at any period of the day.

One of the important solutions to the problem of overcrowding and delay as well as long waiting time for having the prescription filled at University Hospitals is the reorganization of the work system and the setting up of the pharmaceutical service unit in the University Hospitals. The upgrading of the educational background of the outpatients coming for pharmaceutical services will also help alleviate the seriousness of the above problems.

All these solutions to the discussed problems can be achieved only through the assistance and support on the part of high - ranking officials who are eager to see better and prompt pharmaceutical services rendered to the public at large.

กิติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและร่วมมืออย่างดียิ่ง จาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนาลินี นิโครธานนท์ อาจารย์ทวี ชนตระกูล
ศาสตราจารย์ ม.ล.ประนต ชุมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าณี กฤษณมิษ คณะเภสัชศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เภสัชกรหญิง ม.ร.ว.สนองศรี สวัสดิวัฒน์ หัวหน้าแผนกเภสัชกรรม
โรงพยาบาลศิริราช เภสัชกรหญิงสุขสงบ บัวสรวง หัวหน้าแผนกเภสัชกรรมโรงพยาบาล
รามธิบดี และเจ้าหน้าที่ทุกท่านในแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราชและโรงพยาบาล
รามธิบดี

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนาลินี นิโครธานนท์ และ
อาจารย์ทวี ชนตระกูล ได้กรุณาให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัยอย่างใกล้ชิด
โดยตลอด จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ไ้กล่าวนามมาแล้วไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตสมาน กี่ศิริ หัวหน้าแผนกวิชา
เภสัชกรรมและผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าณี กฤษณมิษ หัวหน้าแผนกวิชาเภสัชอุตสาหกรรม
ซึ่งได้สนับสนุนและให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฅ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ช
รายการภาพประกอบ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. วิธีทำการวิจัย	20
3. ผลการวิจัย	24
4. การอภิปรายผลการวิจัย	44
5. สรุปการวิจัยและขอเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	61
ประวัติการศึกษา	64

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1.	เปรียบเทียบการให้บริการทางด้านการแพทย์ ของโรงพยาบาลรามาริบัติและโรงพยาบาลศิริราช 24
2.	แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้ป่วยนอกที่มาใช้บริการ ทางด้านการแพทย์และเภสัชกรรมในปี 2519 ของ โรงพยาบาลรามาริบัติกับโรงพยาบาลศิริราช 25
3.	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับอัตราการ การรับใบสั่งยาต่อชั่วโมงของแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามาริบัติ 27
4.	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับอัตราการ การรับใบสั่งยาต่อชั่วโมงของห้องยาสามัญ แผนกเภสัชกรรมโรงพยาบาลศิริราช 29
5.	แสดงจำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการจริงในแต่ละช่วงเวลากับอัตราการ การรับใบสั่งยาโดยเฉลี่ยในแต่ละชั่วโมงของแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามาริบัติ 31
6.	แสดงจำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการจริงในแต่ละช่วงเวลากับอัตราการ การรับใบสั่งยาโดยเฉลี่ยในแต่ละชั่วโมงของห้องยาสามัญ แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช 33
7.	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับระยะเวลา ที่ผู้ป่วยรอรับยาของแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามาริบัติ 35

8. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับ
ระยะเวลาที่ผู้ป่วยรอรับยาของห้องยาสามัญ
แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช 37
9. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการรับ
ใบสั่งยาต่อชั่วโมง จำนวนเภสัชกรและเวลา
รอรับยาของผู้ป่วยในแต่ละช่วงเวลาของแผนก
เภสัชกรรม โรงพยาบาลรามาริบัติ 39
10. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการรับ
ใบสั่งยาต่อชั่วโมง จำนวนเภสัชกรและระยะเวลา
รอรับยาของผู้ป่วยในแต่ละช่วงเวลาของห้องยาสามัญ
แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช 41
11. แสดงอัตราส่วนเปรียบเทียบของเภสัชกรต่อจำนวน
ใบสั่งต่อชั่วโมง ของแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาล
รามาริบัติ กับห้องยาสามัญ แผนกเภสัชกรรม
โรงพยาบาลศิริราช 43

รายการภาพประกอบ

รูปที่	หน้า	
1.	<p>แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนของวิธีการให้บริการ แก่ผู้ป่วยนอก เริ่มตั้งแต่แผนกเภสัชกรรมรับใบสั่งยา และเสร็จสิ้นเมื่อผู้ป่วยได้รับยาแล้ว</p>	26
2.	<p>แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับ อัตราการรับใบสั่งยาต่อชั่วโมง ของแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามารชิบตี</p>	28
3.	<p>แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับ อัตราการรับใบสั่งยาต่อชั่วโมง ของห้องยาสามัญ แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช</p>	30
4.	<p>แสดงจำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการจริงในแต่ละช่วงเวลา กับอัตราการรับใบสั่งยาโดยเฉลี่ยในแต่ละชั่วโมง ของแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามารชิบตี</p>	32
5.	<p>แสดงจำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการจริงในแต่ละช่วงเวลา กับอัตราการรับใบสั่งยา โดยเฉลี่ยในแต่ละชั่วโมง ของห้องยาสามัญ แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช</p>	34
6.	<p>แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับ ระยะเวลาที่ผู้ป่วยรอรับยาของแผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามารชิบตี</p>	36

7. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของวันกับ
ระยะเวลาที่ผู้ป่วยรื้อรับยาของห้องยาสามัญ
แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช 38
8. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการรับ
ใบสั่งยาต่อชั่วโมง จำนวนเภสัชกรและระยะเวลา
รื้อรับยาของผู้ป่วยในแต่ละช่วงเวลาของ
แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลรามธิบดี 40
9. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการรับ
ใบสั่งยาต่อชั่วโมง จำนวนเภสัชกรและระยะเวลา
รื้อรับยาของผู้ป่วยในแต่ละช่วงเวลา ของห้องยาสามัญ
แผนกเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช 42